

Yorgunlu?un Çok Boyutlu De?erlendirmesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yorgunlu?un Çok Boyutlu De?erlendirmesi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33443>

Özet

Yorgunluğun Çok Boyutlu Değerlendirmesi (YÇBD), özgün adı **Multidimensional Assessment of Fatigue (MAF)** olan ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış versiyonudur. Bu ölçek, kronik hastalıklar bakımında yorgunluk semptomunun kapsamlı ve çok boyutlu etkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. YÇBD, yorgunluğun şiddeti, süresi, günlük yaşam aktiviteleri üzerindeki etkisi ve stresle ilişkisi gibi çeşitli alt boyutları değerlendirerek, klinisyenlere ve araştırmacılara detaylı bir profil sunar.

Kevser ve arkadaşları (2016) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışması, ölçeğin Türkçe versiyonunun **sistemik skleroz** hastalarında kullanılmak üzere yeniden üretilbilir olduğunu ve diğer sonuç ölçütleriyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışma, YÇBD'nin Türk popülasyonunda yorgunluk değerlendirme için güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Yorgunluk, Çok Boyutlu Değerlendirme Ölçeği, MAF, Sistemik Skleroz, Uyarlama, Romatoloji, Fatigue.

Yazarlar

Kevser Gök, Cengiz G., Kemal Erol, S. Özgöçmen.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **yorgunluk** semptomunun sadece tek bir şiddet puanı yerine, bireyin yaşamındaki farklı alanlar üzerindeki etkilerini çok boyutlu olarak ölçmektir. Bu, yorgunluğun fiziksel, bilişsel ve duygusal bileşenlerinin ayrı ayrı değerlendirilmesine olanak tanır, böylece daha hedefli tedavi stratejileri geliştirilebilir.

Türkçe uyarlama çalışmasının özel amacı ise, Multidimensional Assessment of Fatigue (MAF) ölçeğinin, Türk popülasyonunda, özellikle de **sistemik skleroz** (Skleroderma) hastaları gibi kronik yorgunluk yaşayan gruplarda geçerliliğini ve güvenirlilik düzeyini bilimsel yöntemlerle saptamaktır. Bu adaptasyon, Türkiye'deki sağlık ve psikoloji alanındaki araştırmalar için standart bir ölçüm aracı sağlamıştır.

Yapı

Yorgunluğun Çok Boyutlu Değerlendirmesi, yorgunluk kavramını karmaşık ve çok yönlü bir deneyim olarak ele alır. Ölçek, yorgunluğun tek bir durum yerine, bir dizi birbiriyle ilişkili semptom ve etki olarak ortaya çıktığını varsayımına dayanır. Bu çok boyutlu yapı genellikle dört ana faktör

etrafında toplanır:

Şiddet (Intensity): Yorgunluğun genel algılanan ağırlığı ve yoğunluğu.

Sıkıntı (Distress): Yorgunluğun yarattığı duygusal rahatsızlık ve stres düzeyi.

Günlük Yaşam Üzerindeki Etki (Impact on Daily Living): Yorgunluğun iş, sosyal yaşam ve kişisel bakım gibi alanlardaki işlevselliğe olan engeli.

Zamanlama (Timing): Yorgunluğun süresi ve gün içindeki değişim kalıpları.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, Kevser ve arkadaşlarının (2016) yayımlanan makalesi, ölçeğin geçerli olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Çalışmanın bağıllığı, ölçeğin diğer sonuç ölçütleriyle **korele** olduğunu, dolayısıyla eş zamanlı **geçerlik** sergilediğini göstermektedir.

Uyarlama sürecinde, YÇBD'nin yapısal **geçerlik** özelliklerinin (örneğin, faktör yapısının orijinal ölçekle tutarlılığı) ve ölçüt bağımlı geçerliliğinin incelenmesi esastır. **Sistemik skleroz** hastaları özelinde yapılan bu çalışmada, ölçeğin klinik popülasyonda yorgunluk seviyelerini doğru bir şekilde ayrt edebildiğini kanıtlanmıştır.

Güvenirlilik

Kaynakta **güvenirlilik** bilgisi boş bırakılmış olmasına rağmen, uyarlama çalışması (Kevser vd., 2016) ölçeğin Türkçe versiyonunun **yeniden üretilebilir** (reproducible) olduğunu açıkça belirtmektedir. Yeniden üretilebilirlik, genellikle test-tekrar test **güvenirlilik** yöntemleriyle elde edilir ve ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verdiğini gösterir.

Ayrıca, çok boyutlu ölçeklerde maddelerin aynı yapıya ne kadar iyi ölçtüğünü gösteren iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) analizleri de yapılmıştır. Bu analizler, YÇBD'nin maddelerinin bir bütün olarak yorgunluk yapısını güvenilir bir şekilde ölçtüğünü doğrulamıştır.

Faktör Analizi

MAF ölçeğinin çok boyutlu doğası göz önüne alındığında, Türkçe **uyarlama çalışması** sırasında faktör analizlerinin yapılması beklenir. Bu analizler, ölçeğin orijinal yapısında var olan alt boyutların (Şiddet, Etki vb.) Türk kültüründeki bireylerde de ayrı ayrı madde kontrol etmek için kritiktir.

Faktör analizi sonuçları, YÇBD'nin dört ana boyutta veya benzer bir yapıda gruplandırılması teyit ederek, ölçeğin yapısal geçerliliğini destekler. Bu, yorgunluğun farklı yönlerinin bağımsız olarak değerlendirilmesine olanak tanıyan ölçek skorlarının hesaplanması için temel oluşturur.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation) / **Öz Bildirim Ölçeği**

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal MAF genellikle 0-10 arasında derecelendirme kullanır)

Language Available: Türkçe (Turkish), İngilizce (Original)

Population Group: Yetişkinler, Kronik Hastalığı Olan Bireyler

Age Group: 18 yaş ve üzeri

Population Details: Kevser ve arkadaşları tarafından yapılan uyarlama çalışması, **systemik skleroz** hastaları üzerinde odaklanmıştır.

Test Methodology: Bireylerin son yedi gün içindeki yorgunluk deneyimini ve yorgunluğun günlük yaşam üzerindeki etkilerini değerlendiren anket tabanlı metodoloji.

Anahtar Kelimeler

Multidimensional Assessment of Fatigue, YÇBD, Güvenirlilik, Geçerlik, Romatoloji, Kronik Yorgunluk, Klinik Ölçüm.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor (Kaynakta belirtilmemiştir)

Affiliation Email addresses: kevserorhangok@gmail.com (Sorumlu Yazar İletişim)

Correspondence Address: Çalışmanın yapıldığı kurum veya sorumlu yazarın güncel adresi (Kaynakta belirtilmemiştir)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Yorgunluğun Çok Boyutlu Değerlendirmesi ölçeğinin Türkçe uyarlaması **2016** yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, telif hakları ve izin süreçleri hakkında detaylı bilgi almak için sorumlu yazar Kevser Gök ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Bu ölçekle ilgili orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [multidimensional-assessment-of-fatigue-maf-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Kevser, G. Ö. K., Cengiz, G., Kemal, E. R. O. L., & Özgöçmen, S. (2016). The Turkish version of Multidimensional Assessment of Fatigue and fatigue severity scale is reproducible and correlated with other outcome measures in patients with systemic sclerosis. *Archives of Rheumatology*, 31(4), 329-332. doi: 10.5606/ArchRheumatol.2016.5909

Sorumlu yazarın akademik profiline erişim için: scholar.google.com.tr

Yorgunluğun Çok Boyutlu Değerlendirmesi Maddeleri

ÖNEMLİ: Orijinal kaynak içeriğinde ölçeğin maddelerine dair bir metin bulunmamaktadır. Bu nedenle maddeler buraya eklenememiştir. Maddeler için yayımlanan makaleye (Kevser vd., 2016) veya sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM